

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: En Mennesk ska ved, hwad en gjør

Citation: Aakjær, Jeppe: "En Mennesk ska ved, hwad en gjør", i Aakjær, Jeppe: *Vadmelsfolk ; Af Gammel Jehannes hans Bivelskistaarri ; Esper Tækki. - 1919*, Gyldendal, 1918-19, s. 209. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer07tom-shoot-workid56644/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: *Vadmelsfolk ; Af Gammel Jehannes hans Bivelskistaarri ; Esper Tækki. - 1919*

EN MENNESK SKA VED, HWAD EN GJØR.

(1909)

LÆGENS Vogn holdt udenfor Høkerens, mens der gik Bud ind efter en Kasse Cigarer. Lægen la sig tungt tilbage i Agestolen, hvorved Rinkrystallerne i hans Skjæg slog imod hinanden og dryssed ned over Kjørekappens svære Hornknapper. En Tid var Lægen optaget af at befragte Hulningen i de forpustede Hestes Sider, der flapped ind og ud, mens en fin Damp steg op fra Haariaget og blanded sig med den blaa Frostluft.

Pludselig sønderreves Stilheden af et usmurt Dørhængsel, der med Voldsomhed drejedes om inde i Høkerforretningen. En djævelsk Larm vælted ud af Butiksdøren, og baglænds ud af Larmen kom en stærkt beskjenket Mand i Lædertøje og Krampetræsko. Hæen var faldet ham af Hovedet, men skraas hen over Issen og langt ind mellem de blege, tyndslidte Haar lyste et mægtigt, frisk Saar, hvorfra Blodet delte sig i tre pibende Strømme ned omkring Øjne og Næserod. Saa snart han havde faaet Øje paa Lægen, styred han sine Fjed saa lige, det under de forhaancenværende Omstændigheder var ham muligt, mod Doktorvognen; med Munden uregelmæssig opvrænget af Eder og Anklager og med de stridte Taarer vældende ud af Øjnene klavred han paa alle fire over Vejgrøfter, slog en Klo i Vognsiden og raabte op mod Lægen:

„Vil De sej mæ jen Ting, Dogter, -- haar den jen Kristenmennesk da Lov te aa benyt den aan som Huggbiok! Hwa!

Her ka De si, hwodden a er bløwen standed. Det ka wær, en haar faat æ Hued øj for aali Daw. Er æ da'tt forfærdlig med æ Menneski Te han ka faa sæ sjel te aa gjør æ mud hans bejst Ven, der aall si Daw haar behandelt ham wal."

„Hvem har dog givet Dem den Smøre?“ spurgte Lægen, saa snart der var bleven en lille Pavse i den andens aopherlige Ordstrøm.

„Ja, hwor bløw han aa, æ Skirting?“ Stodderen ser forvirret ud af sine tinnede Øjne. Pludselig raaber han, mens han løfter Fingeren ud over Marken:

„Der render han! A ka kjend ham po æ Lof; han stryger Stien med den fræens Skank. No ka I sjei si æ Swend! Det er justemint ham, der haar gin mæ mi Plaster. Der — hæ-hæ-hæ — der render han, dælenmæ, øwer Bakker og Daal — akkurat aa sej lisom Kaj, „der han havde slagen sin Broder ihjel!“ (Flæber.)

Han trak mæ sgu en slem Singeldus. A ved ett, om a ka kom iræ æ med æ Lyw. Det ka wær, en blywer en Staakkei for søen en Stø Slur si Skyld. En sku da'tt tro, te han haaj Lov te den Slavs Gjeringer. Ska en Kristenmennesk ett ajt sæ for, hwad en gjør?“

„Jovist saa!“ svared Lægen og gjorde Mine til at stige af Vognen for at efterse Saarene.

„Hvad var det, der gjorde, at De blev saa uenig med Deres — hm! — Ven? Var det maaske den der?“ fortsatte han og peged paa en stor Brændvinsdunk, som Stymperen holdt krampagtig fast ved Hanken.

Akkurat, mi Faar; der war æ sgu æ Hummel den snurred. Tho a haar aalle wot af den Slaw — det ka ingen sej mæ po — te a ett vild und anner Folk en Dram, nær de kommer te mæ paa en gued Maad. Men her war æ snaar, som det sku gaa te ved hæven Ret. Han vild jenne haa æ det hiele. Men tho æ Brændvin war da min — a haar sjel baade kjowt og betal æ med den sidst Sestling, a haaj i mi Værri. Og da han no ett ku faa hans Kri igjæmmel paa anner Fasowner, saa hugger han æ Dunk ud aa æ Hinner af mæ og sætter mæen her lig oven i æ Stjern, saa æ Lyssen da sto mæ for mi Øwn!

At trow; da, a war sukken te æ Jurd! Det war missef ingen falsk Kjevop den; det war en slem Tryntar aa staa

for! Der war en gued Mjenning med en, det fæk a aa fornimm!

Tror De, Dogter, mæ gammel Orreværk er ward aa klodde po? Skuld a'it heller kaast mæ i æ O for aa faa en End po æ?

Men tho saa kund en jo lisse godt lædt ham behold æ Brændvin, men han haaj Finger i æ, for saa faar a jo ledtle Gled aa æ fløvie.

Men skæ æ Mennesk da'it ved, hvad han gjør?"

„Jow“, svared nu Kusken, der hele Tiden havde lyttet efter, „det war aalle jen Graan formøj aa meid søen en Skjevl te æ Politi.“

Ved Ordet Politi traadte den saarede to Skridt tilbage fra Vognen, og mens han lægtes med Durken i Luften, udbrød han i den dybeste Harm:

„Meid ham te æ Politi! Læ æ Mand indkald for saa ring en Ting! A trow, Fanden glow mæ, du primer! Du er nok en jawn Skirer! Æ Politi, det forbandede Kraam skuld ha det aa snaag i; snaar som æ Mand haaj gjord sæ skyide i no andt Ondt; tho da haar han da hwerken røwed heller staalien.

A ska ett næjt det: han laa sgu Daller te mæ, søen a nok ska how æ jen Lidi; det kund ha wot gjord saa møj mir lempele. Men nær a haaj lædt ham faat æ Brændvin, saa haaj æ jo heller ett ski, det forstær sæ! Saa haaj a beholdt æ Hued hiel. (Græder).

Nu staar en jo mæ'æ; det kan en jo sajt si. A haar vis ett manne Graader aa gi aa. Der er en jawn Swej i æ! — Men tho det er jo godt, det søn er gjord af jen si gued Venner.

For a ku jo vær kommen saa møj warr afstej, aæfa endda, a vil sej, om a nu haaj faat en Aarm brækked, hudden sku a saa ha refered mæ! — Æ Hued haar en jo ett saamøj aa brug te. Men tho det ska jo da heist vær hiel fløvie, det war ett sær.

Men gaa hen aa læ æ Mænd sætt for det — snakk aalle om æ!

Nej, kund en saa endda vær kommen om ad æ Politi dje Dar, det war en hiel anden Sag; dem viid a sgu gjån vær møj te aa sætt æ Gywr po, for det sprekeitirer da'it i andt end auner Folk dje Ulykker.

Nej, Jens war misse! bløwen knotte, det er saamøj vis.

Men som a sejer: det war jo halles mi ejen Skyld, a kund jo lædt æ Stennis tawn æ Dunk, saa war a Gjerning ett ski. Men soen æ'æ mæ'æ: Baagatter ka en aaltid vær klog. (Flæber igjen.)

Og nu er en, som en er.

A vild da'tt trow, æ Hjern er hiel kløwn, men der er sgu vis ett ælting i Want.

— A vild jo nok, han sku ha en Mindels; for en Mennesk ska ved, hwad en gjør!

Men som Taalen er: A vil ett ha æ Mand saa ne ondt po; æ Mand er faale flink, a laster ett æ Mand. Men det jennest a sejer: Han ska ved, hwad han gjør!"